

ביופסיה

פורסם בראשונה: 01.04.2012
עדכון אחרון: 01.04.2012

השתתפו בהכנת הכתבה

ד"ר מאשה קרופניקוב

מהי בדיקת ביופסיה ומתי יש צורך לעשות אותה? איך היא נעשית? ירדימו אותי? זה כואב? איך ארגיש אחרי הבדיקה? יש לה תופעות לוואי או סיכונים? מותר לי לנהוג אחרי הבדיקה? איך מפרשים את תוצאות הבדיקה שקיבלתי? מדריך

שמות נוספים של הבדיקה: בדיקה היסטולוגית, Biopsy

מהי בדיקת ביופסיה?

ביופסיה היא פעולה שבה נוטלים דגימת רקמה מאיבר בגוף כדי לבדוק אותה. הבדיקה מסייעת לאבחן מחלות שונות. הדגימה נשלחת לרופא פתולוג שבדוק אותה ביסודיות. הבדיקה כוללת הסתכלות על הדגימה במיקרוסקופ ולעיתים גם בדיקות נוספות כמו בדיקה גנטית. ניתן לקחת ביופסיה כמעט מכל רקמה בגוף. בדיקות הביופסיה השכיחות ביותר הן של העור, של בלוטת התריס, של הערמונית, של נגעים במערכת העיכול, של השד ושל מוח העצם.

כדי לקחת ביופסיה מאיבר פנימי יש לעיתים צורך להיעזר באמצעי הדמיה - כמו אולטרסאונד או CT - כדי להגיע במדויק לרקמה שממנה רוצים לקחת דגימה. במקרים מסוימים יש צורך בניתוח של ממש כדי להגיע לרקמה שממנה רוצים לקחת דגימה לביופסיה.

מתי עושים בדיקת ביופסיה?

ביופסיה היא בדיקה שמסייעת לאבחן מחלות שונות. למשל, כשמוצאים גוש חשוד באיבר כלשהו בגוף ורוצים לדעת אם מדובר בגידול שפיר או ממאיר - התשובה מתקבלת על סמך ביופסיה מהגוש. לביופסיות יש תפקיד מרכזי גם באבחון מחלות שאינן קשורות לגידולים, למשל לאבחון תהליכים דלקתיים שונים בגוף (כמו דלקת של מערכת העיכול) ולאבחון מחלות עור שונות. תפקיד חשוב נוסף של בדיקות הביופסיה הוא לאבחן מחלות תורשתיות ומטבוליות נדירות.

האם יש צורך בהכנה מוקדמת לבדיקה?

בביופסיה שנעשית בהרדמה מקומית אין צורך, בדרך כלל, בהכנה מיוחדת. אולם אם נוטלים תרופות מדללות דם (כמו אספירין וקומדין), יש להפסיק את נטילתן לפני הבדיקה כדי למנוע דימום רב במהלך הבדיקה או לאחריה. כאשר הביופסיה נעשית בהרדמה כללית, מדובר למעשה בניתוח לכל דבר, ונדרשת הערכה של רופא מרדים לקראת הניתוח. המרדים ייפגש עם הנבדק, ישוחח עימו ויבדוק אותו. לעיתים יש להביא לפגישה הזאת תוצאות של בדיקות דם, של בדיקת אק"ג או של צילום חזה.

במקרה שקיימות מחלות רקע משמעותיות, יש לעיתים צורך בביקור אצל רופאים מומחים נוספים לפני הניתוח, למשל קרדיולוג או רופא ריאות. חשוב לזכור: כאשר הביופסיה נעשית בהרדמה כללית, יש להיות בצום לפני הניתוח. את ההוראות כמה שעות צריך להיות בצום לפני הניתוח מקבלים מהרופא המרדים.

איך נעשית הבדיקה?

קיימים כמה סוגים של ביופסיה. אם ניתן להסתפק בדגימה קטנה בלבד מהרקמה, עושים ביופסיית מחט: בעזרת מחט דוקרים את הרקמה ומוציאים ממנה דגימה. בסוג כזה של ביופסיה ניתן להסתפק בדרך כלל בהרדמה מקומית בלבד. אם יש צורך בדגימה גדולה יותר, למשל במקרה שמדובר בביופסיה מגוש שחוד, ניתן לכרות חלק מהגוש או את כולו. כריתה של חלק מהגוש נקראת ביופסיית חתך (Incisional biopsy), וכריתה של הגוש כולו נקראת ביופסיית כריתה (Excisional biopsy). את הפרוצדורות האלה עושים בהרדמה מקומית או בהרדמה כללית. במקום שממנו הוצאה הביופסיה נותר פצע, והמנתח סוגר אותו באמצעות תפרים. הסגירה הזאת מאפשרת ריפוי מהיר ומקטינה את הצלקת שתיוותר במקום.

כמה זמן נמשכת הבדיקה?

משך הבדיקה תלוי בסוג הביופסיה, והוא יכול לנוע בין דקות ספורות לכמה שעות.

ירדימו אותי?

תלוי באיזו ביופסיה מדובר. לעיתים אין כלל צורך בהרדמה (כאשר הבדיקה מהירה ואינה גורמת כאב רב). ברוב המקרים נעשות ביופסיות בהרדמה מקומית או בהרדמה כללית.

זה כואב? איך ארגיש במהלך הבדיקה?

אם הביופסיה נעשית בהרדמה מלאה - לא חשים כאב.

אם הביופסיה נעשית בהרדמה מקומית - מרדמים את האזור שממנו לוקחים את הביופסיה - וגם אז לא חשים כאב, אם כי ההזרקה עשויה להכאיב במשך כמה שניות, עד שחומר ההרדמה מתחיל להשפיע.

אם הנבדק מדווח על כאב לאחר שניתן חומר הרדמה מקומי, ניתן לחזק את ההרדמה או לתת משכך כאבים.

איך ארגיש אחרי הבדיקה?

לאחר הבדיקה מרגישים לעיתים כאב או אי-נוחות. אם מדובר בביופסיית כריתה או בביופסיות חתך, נותר באזור פצע שעלול להכאיב. במקרה כזה מומלץ להיעזר במשככי כאב בימים שלאחר הביופסיה. לעיתים יש צורך גם במנוחה של כמה ימים עד שניתן לחזור לפעילות רגילה.

האם יש לבדיקה תופעות לוואי או סיכונים?

תופעות הלוואי המשותפות לכל הביופסיות הן דימום או זיהום באזור הביופסיה. כדי להפחית את הסיכון לדימום יש להפסיק לקחת תרופות נוגדות קרישה ("מדללות דם") (כמו אספירין, פרדקסה, פלאביקס וקומדין) זמן מה לפני שהוא עובר את הפרוצדורה. יש להתייעץ עם הרופא כיצד ומתי יש להפסיק את נטילת התרופות האלה ומתי יש לחדש את נטילתן.

כדי למנוע זיהומים עושים את הבדיקה בתנאים סטריליים. במילים אחרות: האזור שממנו נלקחת הביופסיה עובר ניקוי יסודי לפני הבדיקה. כן עוברים ניקוי יסודי המכשירים שמשמשים לנטילת הביופסיה. נוסף על כך מקפיד הרופא לרחוץ את ידיו באופן יסודי לפני הבדיקה וללבוש כפפות סטריליות במהלך הבדיקה.

מותר לי לנהוג אחרי הבדיקה?

אם הביופסיה נעשתה בסיוע תרופות לטשטוש, משככי כאב חזקים או בהרדמה כללית - לא.

אם הביופסיה נעשתה בהרדמה מקומית ללא טשטוש - ניתן לרוב לנהוג.

מתי אקבל את תוצאות הבדיקה?

התוצאות מתקבלות בדרך כלל כעשרה ימים עד שבועיים לאחר הבדיקה. לעיתים, אם יש צורך בבדיקות מיוחדות, תתקבל התשובה לאחר זמן רב יותר.

סימני אזהרה לאחר הבדיקה שמחייבים התייחסות רפואית

הפרשה מוגלתית, אודם, נפיחות או חום מקומי באזור הביופסיה מעידים בדרך כלל על התפתחות זיהום; חום גבוה וצמרמורת עלולים להעיד על כך שהתפתח זיהום חמור. בכל מקרה שיש סימנים - חמורים יותר או חמורים פחות - להתפתחות זיהום, יש לפנות מיד לבדיקה רפואית.

סיבור אפשרי נוסף הוא דימום. אם מופיע דימום משמעותי מהפצע - יש לפנות מיד לבדיקה.

נוסף על כך יכולים להיות לכל ביופסיה סיבוכים ספציפיים (כמו חזה אוויר לאחר ביופסיית ריאה). הרופא שיערוך את הבדיקה יידע אותך בנוגע לאותם הסיבוכים.

איך מפרשים את תוצאות הבדיקה שקיבלתי?

רופא פתולוג בודק את הדגימה שהתקבלה וכותב את מסקנותיו. לתשובתו יש כמה חלקים:

1. תיאור הדגימה: קודם בעין בלתי מזוינת ולאחר מכן תחת מיקרוסקופ.
2. אבחנה: לאור ממצאי הבדיקה קובע הרופא הפתולוג אם נמצאה מחלה כלשהי ומהי אותה המחלה.
3. תיאור הבדיקות המיוחדות - אם נעשו - ומהן המסקנות שעולות מהן. את תוצאות הבדיקה שולח הפתולוג לרופא שלך (לרוב זהו הרופא שהמליץ לך לעשות את הבדיקה), והוא יעבור איתך עליהן ויסביר לך את משמעויותיהן.

ד"ר מאשה קרופניקוב היא מומחית לרפואת משפחה במרפאת אהרונוב של כללית בתל-אביב. היא בוגרת בית הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית

הודפס מאתר כללית

